

Asia: VN/13128/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Näkemyksenne kuntouttavasta työtoiminnasta annettuun lakiin esitetyistä muutoksista?

Esityksen tavoitteena on keventää aktivointisuunnitteluun liittyviä viranomaistehtäviä sekä purkaa aktivointisuunnitelman ja monialaisen työllistymissuunnitelman välisiä päällekkäisyyksiä. Lähtökohtaisesti asiaa on pidettävä kannatettavana, mikäli se selkeyttää suunnitelmien tekemistä asiakkaan palvelutarpeen mukaisesti ja keventää viranomaistyötä. Resurssien käytön näkökulmasta on turhauttavaa jatkaa aktivointisuunnitelman laatimista kolmikantaisesti työssäoloehdon täyttymiseen asti silloin, jos asiakkaan todellinen palvelutarve ei edellytä sosiaali- ja terveyspalvelujen yhteensovittamista palveluprosessiin. Aktivointisuunnitelma tulisi voida muuttaa jo aikaisemmin ennen työssäoloehdon täyttymistä työllistymissuunnitelmaksi tällaisessa tilanteessa yhteisen arvion pohjalta.

Aktivointisuunnitelman laatimisen jatkaminen toimeentulotukea saaville on perusteltua, jotta asiakkaan palvelutarve tulee kartoitettua monialaisesti, huomioiden toimeentulotuen viimesijaisuus. On huomioitava, että aktivointisuunnitelman laatiminen ei tarkoita suoraan yhteyttä ja ohjautumista kuntouttavaan työtoimintaan. Myös muut työvoimaviranomaisen sekä hyvinvointialueen palvelut on otettava huomioon.

Monialaisen tuen yhteistoimintamalli käynnistyy työvoimaviranomaisen, hyvinvointialueen ja tarvittaessa Kelan yhteisellä palvelutarvearviolla, mikä vastaa osaltaan aktivointisuunnitelman laatimisen tavoitteita. Tältä osin on järkevää, että työttömyysetuuteen oikeutettujen palvelutarvearvio ja aktivointisuunnitelma tältä osin korvataan monialaisella palvelulla ja suunnitelmalla, mutta on huomioitava, että palveluun ohjautumiseen ja monialaisen palvelutarpeen tunnistamiseen on osattava kiinnittää entistä tarkempaa huomiota. Monialaisen tuen yhteistoimintamalli on laissa säädeltä tavoitteellinen prosessi ja sisältää asiakkaan palvelutarpeen mukaisesti moniakin erilaisia palveluja sekä tiivistä monialaista yhteistyötä mm. Kelan kanssa. Miten yhteistoimintamallin tavoitteisiin ja prosessiin istuu se, jos kaikki kuntouttavaan työtoimintaan palvelutarpeen perusteella ohjattavat työttömyysetuutta saavat asiakkaat ohjataan tämän palvelun

tarpeen perusteella monialaisen tuen yhteistoimintamalliin? Tästä syystä myös kuntouttavaan työtoimintaan palveluna tulisi kiinnittää huomiota ja sitä tulisi kehittää ja profiloida niin, että se on oikeasti aktiivinen palvelu, ei ylläpitävää toimintaa, jonka tavoitteena on tukea työnhakijan työllistymisedellytysten parantumista ja työllistymistä. Muutoin palvelu voi jäädä katveeseen työvoimaviranomaisen arvioidessa asiakkaan palvelutarvetta. Kuntouttavaa työtoimintaa pitäisi osata käyttää monipuolisesti työhön kuntoutumisen tukena, myös lyhytkestoisena palveluna (3kk).

Pohdittava myös, miten tämä muutos vaikuttaa TYM-kriteereihin, resursseihin ja siinä työssä vaadittavaan osaamiseen.

Näkemyksenne esityksen vaikutuksista työttömiin?

Jos esityksen tavoite toteutuu suunnitellusti ja aktivointisuunnitelmien kohdentaminen vain toimeentulotuella oleviin asiakkaisiin vapauttaa resurssia muuhun asiakastyöhön, voisi sen olettaa tarkoittavan parempaa asiakaspalvelua asiakkaille. Myöskin se, että asiakas ei ole sosiaalipalvelujen piirissä ilman todellista palvelutarvetta, on asiakaspalvelun näkökulmasta kannatettava asia. Täytyy kuitenkin turvata lainsäädännöllä se, että tarvittaessa asiakkaan tilannetta tarkastellaan myös kolmikantaisesti, ennen asiakkaan ohjaamista TYM -palvelun piiriin, koska joskus lyhytaikaisesti sosiaalipalvelujen tuesta voi olla apua asiakkaan työllistymisen prosessiin, esim. taloudellisten vaikeuksien selvittelyssä. Yhteistyörakenteet työvoimaviranomaisen ja hyvinvointialueen viranomaisen välillä ovat tärkeitä. Muutos ei saa aiheuttaa sitä, että osa asiakkaista jäisi huomiotta ja katveeseen suunnitelman laatimisen ja oikeaan palveluun ohjautumisen näkökulmasta.

Näkemyksenne esityksen vaikutuksista viranomaisten toimintaan?

Todellista vaikutusta viranomaisten työhön on vaikea arvioida, koska loppujen lopuksi palvelutarpeen tulee määritellä asiakkaan asiakkuuden ja suunnitelman laatimisen peruste. Se, että onko suunnitelma aktivointisuunnitelma vai monialainen suunnitelma on siitä näkökulmasta toisarvoista. Voi olettaa, että TYM-asiakasehdokkaat lisääntyvät ja lisäävät palvelutarvearvioita tässä kokonaisuudessa. Työttömyysetuudella saavien asiakkaiden palvelutarvearvion tekeminen voi vaatia erilaista osaamista työvoimaviranomaiselta määräaikojen poistuesssa.

Näkemyksenne esityksen taloudellisista vaikutuksista?

Esityksen tavoitteena on tehostaa hallintoa, sujuvoittaa lainsäädäntöä sekä turvata hyvinvointialueiden henkilöstöresurssien riittävyyttä. Esityksellä pyritään lisäksi osaltaan parantamaan julkisen talouden kestävyyttä. Esityksessä suunnitelman laatimiseen käytetty aika on miltei 3 tuntia, onko tässä huomioitu myös aikojen yhteensovittamiseen ym. käytetty aika, koska itse suunnitelman laatiminen yhteistyössä ei vie noin kauaa aikaa. Ns. ”turhien” aktivointisuunnitelmien tekeminen asiakkaille, joilla ei sote-palvelujen tarvetta ole, on hukkaa, joten jos tähän tulee muutos, keventää se jo prosessia ja tuo positiivista kannattavuutta.

Yleistä lausuttavaa esitysluonnoksesta.

Kokonaisuutena tulisi ottaa huomioon esityksen vaikutukset muihin vireillä oleviin uudistuksiin, vaikkakin tavoitteena hallinnollisen työn keventäminen ja tiukoista määräajoista luopuminen on kannatettavaa. Tämä muutos (määräajoista luopuminen) lisää viranomaisten vastuuta reagoida asiakkaiden tilanteisiin ajantasaisesti ja riittävän ajoissa. Tämä tuo myös haastetta siihen, että lakisäateistä palvelua tarjotaan tasalaatuisesti ja oikea-aikaisesti, kun arviot perustuvat

viranomaisten arvioon ja harkintaan ja myös käytettävissä oleviin resursseihin. Jos työttömyysetuutta saavat asiakkaat ohjautuvat kuntouttavaan työtoimintaan vain monialaisen suunnitelman kautta, onko riski, että joku asiakasryhmä jää palvelun ulkopuolelle, jos monialaisen tuen yhteistoimintamalliin pääsyn kriteerit ja linjaukset ovat alueittain erilaisia.

Noronen Virpi
Kuopion kaupunki - Työllisyyspalvelu